

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä
22.5.2013
Taltionumero
1779
Diaarinumero
885/3/12

1 (6)

Asia Vammaispalvelua koskeva valitus

Valittaja A

Päätös, jota valitus koskee

Turun hallinto-oikeus 13.2.2012 nro 12/0082/2

Asian aikaisempi käsittely

A on 18.8.2011 päivätyllä hakemuksella hakenut vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) mukaista henkilökohtaista apua siten, että hänen avopuolionsa B toimisi henkilökohtaisena avustajana.

Yksilöhuoltojaoston alainen viranhaltija on 31.8.2011 hylännyt vaatimuksen B:n toimimisesta henkilökohtaisena avustajana.

Yksilöhuoltojaosto on 15.9.2011 antamallaan päätöksellä hylännyt A:n ja B:n oikaisuvaatimuksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Turun hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt A:n ja B:n yksilöhuoltojaoston päätöksestä tekemän valituksen.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Vammaispalvelulain 8 d §:n 1 momentin mukaan henkilökohtaisen avun järjestämistavoista päätettäessä ja henkilökohtaista apua järjestettäessä kunnan on otettava huomioon vaikeavammaisen henkilön oma mielipide ja toivomukset sekä palvelusuunnitelmassa määritelty yksilöllinen avun tarve ja elämäntilanne kokonaisuudessaan.

Vammaispalvelulain 8 d §:n 2 momentin mukaan kunta voi järjestää henkilökohtaista apua:

- 1) korvaamalla vaikeavammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta aiheutuvat kustannukset työnantajan maksettavaksi kuuluvine lakisääteisine maksuineen ja korvauksineen sekä muut kohtuulliset avustajasta aiheutuvat välttämättömät kulut;
- 2) antamalla vaikeavammaiselle henkilölle avustajapalveluiden hankkimista varten sosiaalihoitolain 29 a §:ssä tarkoitetun palvelusetelin, jonka arvo on kohtuullinen; taikka
- 3) hankkimalla vaikeavammaiselle henkilölle avustajapalveluita julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta tai järjestämällä palvelun itse taikka sopimuksin yhdessä muun kunnan tai muiden kuntien kanssa.

Vammaispalvelulain 8 d §:n 4 momentin mukaan edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna henkilökohtaisena avustajana ei voi toimia vaikeavammaisen henkilön omainen tai muu läheinen henkilö, ellei sitä erityisen painavasta syystä ole pidettävä vaikeavammaisen henkilön edun mukaisena. Lainkohtaa koskevan hallituksen esityksen (HE 166/2008 vp) mukaan avustajana ei voisi toimia vaikeavammaisen henkilön puoliso, lapsi, vanhempi, isovanhempi tai muu läheinen eli avopuoliso tai samaa sukupuolta oleva elämänkumppani, ellei sitä erityisen painavasta syystä olisi pidettävä vaikeavammaisen henkilön edun mukaisena.

Mainitun hallituksen esityksen mukaan vaikeavammaisen henkilön omainen tai läheinen, joka poikkeuksellisesti toimii häneen työsuhteessa olevana henkilökohtaisena avustajana, ei luonnollisesti voisi hoitaa samaa tehtävää kunnan kanssa tekemänsä omaishoidon sopimuksen perusteella. Ehdotettu rajaus selventäisi eroa omaishoidon ja henkilökohtainen avustaja-järjestelmän välillä. Henkilökohtainen avustaja on vaikeavammaiselle henkilölle itsenäisen ja omista valinnoista lähtevän toiminnan mahdollistaja. Omaishoitoon sen sijaan liittyy selkeä hoivan ja hoidon elementti, joka ei lähtökohtaisesti kuulu avustajajärjestelmään. Ehdotettu muutos merkitsee, että omaishoito olisi ensisijainen tukimuoto tilanteessa, jossa omainen tai muu läheinen henkilö pääasiallisesti huolehtii vaikeavammaisen henkilön hoidosta ja huolenpidosta.

Asiassa saadut selvitykset

A:lla on kuulohermokalvaimen leikkauksesta ja aivoverenvuodoista johtuvia jälkikomplikaatioita. 14.9.2010 päivätyn fysioterapialausunnon mukaan A liikkuu pyörätuolilla ja kävelee kävelytelineellä avustajan tukemana. Hän tarvitsee apua siirtymätilanteissa. Syöminen onnistuu itsenäisesti. Hienomotorisissa toiminnoissa on kömpelyyttä. A:lla on kotona erilaisia apuvälineitä.

A:lla on ollut kodin ulkopuolinen henkilökohtainen avustaja vuodesta 2006 alkaen 3.5.2011 saakka. Tuona aikana B on ollut A:n omaishoitaja. B on edelleen A:n omaishoitaja, eivätkä puoliset ole ottaneet vastaan avustajakeskuksen kautta tarjottua henkilökohtaista apua. A:n edellisen avustajan työsuhde on päättynyt toukokuussa 2011, ja hänelle olisi välittömästi löytynyt tätä kautta uusi avustaja.

Turun yliopistollisen keskussairaalan neurologian poliklinikan lääkärin 29.9.2011 päivämäärän lausunnon mukaan A tarvitsee sairauden luonteen vuoksi ehdottomasti luotettavan ja sopivan avustajan, jolloin riski saada uusi aivoverenvuoto on oleellisesti pienempi. Tällaisella järjestelyllä pystytään luomaan myös arkeen suotuisat edellytykset A:n kuntoutumiselle. Asiakkaan tilanteen tuntien lääkäri suosittelee vaihtoehtoa, jossa A:n avopuoliso toimii henkilökohtaisena avustajana. Myös psykologi suosittelee tällaista järjestelyä väliaikaisesti. Psykologin 18.10.2011 antaman lausunnon mukaan A on käynyt psykologin vastaanotolla vuonna 2011 toukokuun loppuun mennessä viisi kertaa. Hänen vointinsa on tuona aikana vaihdellut. Tällä hetkellä ei ole ilmennyt tarvetta käynteihin psykologin vastaanotolla.

A:n ja B:n mukaan avustaja on vuodesta 2007 alkaen vaihtunut viisi kertaa. Avustajien työhön sitoutumisessa ja siitä suoriutumisessa on ollut monia ongelmia. Puolison toimiminen avustajana on perheen edun mukaista ja kunnankin, koska kunnalle on edullisempaa palkata B avustajaksi kuin kolme erillistä avustajaa.

Johtopäätökset

Omainen voi vain erityisen painavasta syystä toimia vaikeavammaisen henkilökohtaisena avustajana. Saatujen selvitysten mukaan A:lle olisi edellisen avustajan työn päätyttyä pystytty heti järjestämään uusi avustaja. On sinänsä ymmärrettävää, että A haluaisi avopuolionsa B:n avustajaksi. A:n toimintakyky ei kuitenkaan ole sillä tavoin huonontunut, että hänen avustamisensa edellyttäisi sellaisia taitoja, joita ei olisi muilla kuin B:llä. Esitetyt perusteet B:n toimimiselle A:n avustajana eivät ole sellaisia, joiden perusteella voidaan katsoa olevan erityisen painavaa syytä hyväksyä B:tä henkilökohtaiseksi avustajaksi. Tästä syystä hänelle ei voida myöskään maksaa rahallista korvausta toimimisesta puolionsa henkilökohtaisena avustajana 9.5.2011 alkaen.

Hallinto-oikeuden soveltamat oikeusohjeet

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 8 d §

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

A on valituksessaan vaatinut, että hallinto-oikeuden ja yksilöhuoltojaoston päätöksiä muutetaan siten, että A:n puoliso B hyväksytään A:n henkilökohtaiseksi avustajaksi. Lisäksi yksilöhuoltojaosto on määrättävä maksamaan rahallista korvausta B:n toimimisesta henkilökohtaisena avustajana 9.5.2011 alkaen.

A:lla on pitkä kokemus eri tavoin saadusta avusta ja hänellä on erityisen huonoja kokemuksia aiemmista avustajista. Avustajat ovat vaihtuneet viisi kertaa vuodesta 2007 lähtien. Avustajien sopivuus työhön on ollut kyseenalainen. Pitkään avustettuna olleena A tietää, mikä on hänelle paras ja sopivin vaihtoehto. Ulkopuolisen avustajan käyttäminen heikentää A:n terveydentilaa. Nyt kun henkilökohtaisena avustajana on toiminut A:n oma puoliso, A:n olotila on ollut kaikin puolin paljon parempi eikä psykologin luona ole ollut tarvetta käydä. Hallinto-oikeus ei ole ottanut huomioon asiantuntijoiden lausuntoja. A tarvitsee ehdottomasti luotettavaa ja sopivan avustajan. Tällöin riski uudesta aivoverenvuodosta on oleellisesti pienempi.

A:n omat näkemykset, toivomukset ja mielipiteet on otettava huomioon. A on viitannut sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettuun lakiin, vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain 8 d §:ään sekä Euroopan ihmisoikeussopimukseen.

Valitukseen on liitetty toimintaterapeutin, fysioterapeutin ja puheterapeutin sekä lääkärin ja psykologin lausunnot.

Yksilöhuoltojaosto on antanut selityksen, jonka mukaan kaupunki ostaa avustajakeskukselta ostopalveluna henkilökohtaisten avustajien palkkaukseen liittyvän tuetun työsuhde-paketin. Kaupungissa on saatavana hyviä, työnsä osaavia avustajia. A:n kohdalla ei ole olemassa erityisen painavia syitä sille, että hänen avopuolisonsa toimisi hänen henkilökohtaisena avustajanaan.

A:lla ei ole ollut avustajaa toukokuusta 2011 alkaen, koska hän ei ole halunnut hakea avustajaa vedoten aikaisempiin huonoihin kokemuksiin. A:n toukokuussa 2011 irtisanoutuneen avustajan

työsuhteen pituus oli noin seitsemän kuukautta ja sitä edellisen avustajan noin kolme vuotta, joten avustajien vaihtuminen viime vuosina ei ole ollut kovin suurta.

A:n vamma ei ole sellainen, että hänen etunsa vaatisi läheistä henkilöä toimimaan hänen henkilökohtaisena avustajanaan. A:n tilanteen tunteminen ja kommunikointitavan tulkitseminen on mahdollista myös muulle kuin läheiselle henkilölle. Maskun neurologisen kuntoutuskeskuksen psykologin arvion mukaan A:n puheessa on dysartiaa, mikä tekee puheen tuottamisesta hitaanlaista, mutta puheen ymmärtäminen ja sisällöllinen tuottaminen onnistuvat kuitenkin ongelmitta.

A on antanut vastaselityksen ja toimittanut lisäselvitystä.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus on tutkinut asian. Valitus hylätään. Hallinto-oikeuden päätöstä ei muuteta.

Perustelut

Kun otetaan huomioon edellä ilmenevät hallinto-oikeuden päätöksen perustelut ja perusteluissa mainitut oikeusohjeet sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätöksen muuttamiseen ei ole perusteita.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Pekka Vihervuori

Eija Siitari-Vanne

Tuomas Lehtonen (t)

Outi Suviranta

Janne Aer

Asian esittelijä,
oikeussihteeri Camilla Sandström

Jakelu

Päätös
Jäljennös

A, maksutta
Turun hallinto-oikeus
Yksilöhuoltojaosto